

РОЗДІЛ 2. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

ЗАХОДИ ПРАВОВОГО ТА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖВІДОМЧОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ МАГАЗИНІВ БЕЗМИТНОЇ ТОРГІВЛІ

MEASURES OF LEGAL AND ORGANIZATIONAL PROVISION OF INTER-DEPARTMENTAL INTERACTION DURING THE CONTROL OF THE OPERATION OF DUTY-FREE SHOP

У статті розглянуто питання магазинів безмитної торгівлі з погляду контролю за їхньою діяльністю митними органами, органами охорони державного кордону та іншими державними інституціями. Вказано на важливість правового та організаційного забезпечення міжвідомчої взаємодії під час здійснення такого контролю. Визначено основні заходи міжвідомчої взаємодії. Доведено, що як міжвідомча взаємодія, так і взаємодія бізнесу, громадянського суспільства та влади є необхідною умовою для забезпечення успішної та прозорої діяльності останніх у напрямі розвитку та ефективного функціонування МБТ. Також встановлено, що лише за умов постійної взаємодії ці суб'єкти господарювання можуть якісно реалізовувати своє призначення. А налагодження партнерських відносин стає одним із найважливіших підходів у діяльності інституцій на шляху досягнення спільних цілей, запорукою важливих змін, ознакою демократичного суспільства.

Ключові слова: безмитна торгівля, магазин безмитної торгівлі, міжвідомча взаємодія, Митний кодекс України, державно-приватне партнерство.

В статье рассмотрены вопросы магазинов беспошлинной торговли с точки зрения кон-

троля за их деятельностью таможенными органами, органами охраны государственной границы и другими государственными институтами. Указано на важность правового и организационного обеспечения межведомственного взаимодействия во время выполнения такого контроля. Определены основные мероприятия межведомственного взаимодействия. Доказано, что как межведомственное взаимодействие, так и взаимодействие бизнеса, гражданского общества и власти является необходимым условием для обеспечения успешной и прозрачной деятельности последних в направлении развития и эффективного функционирования МБТ. Также установлено, что только при постоянном взаимодействии эти субъекты хозяйствования могут качественно реализовывать свое предназначение. А налаживание партнерских отношений становится одним из важнейших подходов в деятельности институтов на пути достижения общих целей, залогом важных изменений, признаком демократического общества.

Ключевые слова: беспошлинная торговля, магазины беспошлинной торговли, межведомственное взаимодействие, Таможенный кодекс Украины, государственно-частное партнерство.

УДК 342.9:339.543.027.2

<https://doi.org/10.32843/infrastruct34-3>

Капітанець С.В.

к.п.н., доцент, старший науковий співробітник відділу удосконалення протидії митним правопорушенням Науково-дослідний центр митної справи Науково-дослідного інституту фіскальної політики Університету державної фіскальної служби України

The modern world economy is characterized by a variety of forms and methods of trade, by integration level of countries to the world community and by the intensity of trade and economic cooperation. The article discusses of the questions of duty-free shops in terms of control over their activity by customs authorities, state border protection authorities and other state institutions. The importance of legal and organizational support for interagency interaction during such control is emphasized. The main measures of interagency interaction are identified. The need for joint public events to discuss issues related to duty-free shops involving scientists, experts and representatives of civil society institutions is emphasized. It is stated that cooperation between economic entities and the state is possible and effective according to the principle of public and private partnership. In this regard, it is established that improvements to the departmental information system will allow to: improve the issuance of permits for the opening and operation of DFS; reduce the time of receipt; speed up the exchange of information with the state border protection authorities; to limit the human factor and its influence in the provision of administrative services in order to minimize corruption risks; to bring the normative and legal acts of Ukraine in line with the legislation of Ukraine and international standards and practices that are in line with Ukraine's commitments in the field of European integration. The authors argue in this article that both interdepartmental interaction and the interaction of business, civil society and government is a prerequisite for ensuring the successful and transparent activity of the latter in the direction of the development and efficient functioning of the DFS. It has also been established that these business entities can carry out their mission properly only with constant interaction. And establishing partnerships is one of the most important approaches in the activities of institutions towards achieving common goals, the key to important changes, and a hallmark of a democratic society.

Key words: duty free trade, duty-free shops, interagency interaction, Customs Code of Ukraine, public and private partnership.

Постановка проблеми. Пріоритетним напрямом, що забезпечує адекватне врахування нових тенденцій економічного розвитку, рух за заданим системою управління цільовим вектором і досягнення стратегічних і тактичних завдань розвитку соціально-економічних систем різних ієрархічних рівнів є ефективне управління процесом узго-

дження інтересів та координація зусиль держави і бізнесу як основних інститутів ринкової економіки.

Сучасний стан взаємодії держави та бізнесу в Україні характеризується, з одного боку, визнанням представниками державних структур, бізнес-сектору та науково-експертного співтовариства високої актуальності стимулювання міжвідомчої

співпраці, появою успішних управлінських моделей і позитивних результатів державно-приватного партнерства, посиленням інституційних передумов ефективного управління взаємодією представників державного та комерційного секторів у межах повного спектру державно-владних повноважень (включаючи управлінські функції органів влади та функції надання послуг) і управлінських цілей бізнесу.

З іншого боку, відсутня системність у вирішенні виникаючих проблем, не досить чітко визначені імперативи та механізм управління перетвореннями відносин держави і бізнесу в контексті стимулювання соціально-економічного розвитку, а у ретроспективному зрізі кількість успішних прикладів взаємодії державних структур і комерційних компаній, на жаль, є незначною. З огляду на це, наукові дослідження формування та реалізації механізмів взаємодії держави та бізнесу не втрачають своєї актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Науковому розв'язанню проблем, що пов'язані з діяльністю магазинів безмитної торгівлі та митним режимом безмитної торгівлі, присвятили свої роботи такі вчені, як С.А. Данілеян [1, с. 171], Ю.С. Ремига, В.Є. Марчук, Ю.О. Градиський [2], В.В. Карпова [3], Е.С. Молдован [4, с. 44–51] та ін.

Водночас низка проблемних питань залишаються недостатньо широко розкритими у науці. Зокрема, це питання взаємодії органів влади під час контролю за діяльністю магазинів безмитної торгівлі.

Постановка завдання. Метою статті є визначення заходів правового та організаційного забезпечення міжвідомчої взаємодії під час контролю за діяльністю магазинів безмитної торгівлі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сьогодення ставить важливу для майбутнього країни проблему пошуків гармонійного поєднання інтересів бізнесу, громадянського суспільства і влади. Більше того, ні влада, ні бізнес як найбільш сильні компоненти тріади не зможуть трансформуватися в інтересах створення в країні цивілізованої ринкової і демократичної системи без участі в цьому процесі громадянського суспільства [5].

Сучасна світова економіка характеризується різноманітністю форм і методів торгівлі, рівнем інтеграції розвинених країн і країн, що розвиваються, у світове співтовариство, інтенсивністю торговельно-економічного співробітництва і коопераційними зв'язками, що спрямовані на удосконалення економічного розвитку і зростання країн світу.

Тривалий розвиток суспільно-економічних відносин вказує, окрім іншого, на необхідність створення сприятливих умов для розширення міжнародної торгівлі, у тому числі – безмитної через магазини безмитної торгівлі (далі – МБТ), оскільки

це є перспективним напрямом розвитку малого і середнього бізнесу, незважаючи на те, що товари МБТ мають обмежену сферу використання. По суті, мета МБТ полягає у забезпеченні супутніми товарами громадян, які перетинають кордон держави й обмежені при цьому у вільному виході з території пункту митного контролю.

При цьому з аналізу законодавчого визначення МБТ, наведеного в частині першій статті 420 МК України, вбачається, що успішна діяльність МБТ як спеціалізованого торговельного закладу можлива лише за умови співпраці суб'єктів господарювання (з боку МБТ), органів доходів і зборів, органів охорони державного кордону, інших державних органів та органів місцевого самоврядування, адміністрацій морських та авіаційних портів України, а також власників повітряних або водних транспортних засобів комерційного призначення, що виконують міжнародні рейси.

Водночас слід враховувати, що діяльність будь-якого державного органу вимагає чіткого дотримання законодавства, забезпечення належної організації роботи, якісного та ефективного виконання покладених на орган функцій. Діяльність органів доходів і зборів є багатогранною та розгалуженою. Органи доходів і зборів ставлять перед собою досить широке коло завдань, виконують значний обсяг роботи. При цьому ефективною робота органів доходів і зборів буде не тільки в разі налагодження нормальної координаційної діяльності цих органів на різних рівнях управління, а й у тому разі, коли у їхній роботі активну участь братимуть інші органи державної влади, органи місцевого самоврядування та представники громадськості. Така участь інших суб'єктів правовідносин певним чином контролюватиме діяльність органів доходів і зборів та запобігатиме проявам незаконних дій з боку службовців та посадовців, стимулюватиме їхню діяльність, спрямовану на дотримання норм закону та соціальної справедливості.

Відповідно до частини першої статті 404 МК України відкриття та експлуатація МБТ належить до видів діяльності, контроль за провадженням яких здійснюється органами доходів і зборів [6]. Крім того, на провадження видів діяльності, зазначених у статті 404 МК України, надаються дозволи (частина перша статті 405 МК України [6]), які діють безстроково (частина перша статті 411 МК України [6]).

Своєю чергою, дозвіл на відкриття та експлуатацію МБТ відповідно до частини першої статті 406 МК України [6] надається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, разом із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері захисту державного кордону.

Так само подання та розгляд заяви на відкриття та експлуатацію МБТ, а також надання, зупинення дії й анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію МБТ регламентується Порядком подання та розгляду заяв, надання, зупинення дії, анулювання дозволів на відкриття та експлуатацію магазину безмитної торгівлі, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 08 червня 2012 року № 692, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 27 червня 2012 року за № 1080/21392 [7].

Так, під час міжвідомчої взаємодії з питань відкриття та експлуатації МБТ органи доходів і зборів разом з органами охорони державного кордону за результатами розгляду документів суб'єктів господарювання готують мотивовані висновки щодо можливості або неможливості відкриття МБТ. Подані до ДФС та Адміністрації Держприкордонслужби документи розглядаються спільною робочою групою, створеною відповідно до наказу ДФС та Адміністрації Держприкордонслужби.

На підставі наказу ДФС й Адміністрації Держприкордонслужби про надання дозволу на відкриття та експлуатацію МБТ підприємство включається ДФС до реєстру МБТ. У наданні дозволу може бути відмовлено за результатами засідання спільної робочої групи ДФС й Адміністрації Держприкордонслужби.

Отже, на етапі документальної формалізації відносин суб'єктів господарювання та держави в процесі надання дозволів на відкриття та експлуатацію МБТ законодавство України з питань державної митної справи передбачає міжвідомчу взаємодію відповідальних органів державного апарату задля формування єдиного простору публічного управління, у тому числі:

- між ДФС (Держмитслужбою) і Адміністрацією Держприкордонслужби – в частині подання та розгляду заяв, надання, зупинення дії, анулювання дозволів на відкриття та експлуатацію МБТ;

- між ДФС (Держмитслужбою) і Державною службою статистики України, між органами доходів і зборів – в частині обліку платників податків і зборів.

Задекларований законодавством принцип такої взаємодії між відомствами дає змогу забезпечити якісний обмін інформацією з метою прийняття мотивованих рішень, аби уникнути ризиків їх оскарження в майбутньому.

За інформацією Департаменту організації митного контролю та оформлення ДФС станом на 23.05.2019 року реєстр МБТ нараховує 48 підприємств, яким надано дозвіл на відкриття та експлуатацію МБТ [8]. Однак взаємодія органів доходів і зборів та органів охорони державного кордону, а також утримувачів МБТ залишається безсистемною.

Незважаючи на наявний порядок, інколи чинні відомчі процедури видачі документів дозвільного

характеру є непрозорими та складними, що створює перешкоди для започаткування бізнесу, розвитку підприємництва в Україні та не сприяє підвищенню інвестиційної привабливості держави. Натепер виникла нагальна потреба вдосконалити систему відносин між державою та бізнесом, здійснити гармонізацію українського законодавства в сфері господарської діяльності з європейським, розв'язати проблеми зайнятості населення, що приведе до сталого розвитку вітчизняного підприємництва, покращення соціального клімату та зміцнення економічного потенціалу країни.

Натепер розгляд звернень суб'єктів господарювання та, відповідно, видача дозволів та/або відмови у їх видачі здійснюється виключно у паперовому вигляді. Автоматизація процесів у цій сфері фактично відсутня. Так, з метою розширення обсягу електронних послуг, що надаються ДФС з використанням системи «єдиного вікна», спрощення взаємодії між суб'єктами господарювання і ДФС доцільно поширити дію відомчої інформаційної системи на подання суб'єктом господарювання заяв та прийняття ДФС рішень щодо надання, зупинення дії, анулювання дозволів на відкриття та експлуатацію МБТ. Також інформатизація процесу дозволить: вдосконалити видачу дозвільних документів на відкриття та експлуатацію МБТ; скоротити час їх отримання; прискорити обмін інформацією з органами охорони державного кордону; обмежити людський фактор і його вплив під час надання адміністративних послуг з метою мінімізації корупційних ризиків; привести нормативно-правові акти України у відповідність із законодавством України та міжнародними стандартами і практиками, які відповідають зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції.

Окрему увагу слід звернути також на проблему контролю за дотриманням законодавства з питань захисту персональних даних, що має забезпечуватись Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, у тому числі під час міжвідомчої взаємодії з ДФС та Адміністрації Держприкордонслужби. Адже деякі дані про покупця МБТ (особу, що від'їжджає за кордон), котрі зазначаються у касовому або товарному чеку, не повинні бути використані для інших цілей, несумісних із первісною метою (використовуватися для забезпечення правопорядку, передаватися третім особам без згоди покупців тощо). Крім цього, особи, чії дані збираються, повинні бути поінформовані про мету збору та способи обробки з метою забезпечення їхніх прав. На нашу думку, збір і обробка МБТ персональних даних пасажирів повинні бути належним чином обґрунтованими відповідно до мети їх обробки, визначеної положеннями МК України та ПК України, а захист від незаконного використання таких даних має гарантуватися, зокрема, вищезазначеною взаємодією.

Відповідно до пункту 8 Положення про Державну фіскальну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 року № 236 [9], ДФС під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, профспілками та організаціями роботодавців, а також підприємствами, установами та організаціями.

За таких обставин, на нашу думку, для налагодження діалогу між утримувачами МБТ, органами доходів і зборів, органами охорони державного кордону та іншими зацікавленими суб'єктами, задля вирішення проблемних питань, пов'язаних з експлуатацією МБТ в Україні, необхідно організувати та проводити спільні семінари, наради, «круглі столи» тощо, у тому числі із залученням міжнародних партнерів, експертів та науковців.

Довгий час труднощі в діяльності МБТ залишалися поза увагою зацікавлених та компетентних органів. Лише з 2016 року Антимонопольний комітет України за власною ініціативою розпочав дослідження питання відповідності вимогам законодавства про захист економічної конкуренції чинних порядку отримання дозволу на відкриття та експлуатацію МБТ та, відповідно, доступу на ринок безмитної торгівлі, а також правил продажу товарів МБТ.

Проблемні питання на ринку безмитної торгівлі, отримання дозволу на відкриття та експлуатацію МБТ, права власності або користування на будівлі магазинів, на земельну ділянку під будівлю МБТ, неможливість авіакомпаній самостійно постачати товари, поміщені в митний режим безмитної торгівлі на свої повітряні судна, – невичерпний перелік питань, які обговорюються в Антимонопольному комітеті України. Отримана інформація у відповідь на запити від аеропортів, суб'єктів господарювання – учасників зазначеного ринку, окремих органів влади, показала наявність кола проблем на ринку, які, зокрема, потребують врегулювання на нормативному рівні, а також обговорення питань та факторів, що стримують розвиток конкуренції на ринку. Слід зазначити, що такі обговорення та робочі зустрічі є вкрай ефективними. Так, вже у квітні 2017 року Антимонопольним комітетом України запропоновано Кабінету Міністрів України доручити зацікавленим центральним органам виконавчої влади розробити, погодити та подати в установленому законодавством України порядку на розгляд Кабінету Міністрів України та/

або прийняти зміни до нормативно-правових актів. Зміни стосуються удосконалення і спрощення процедури отримання дозволу на провадження діяльності з відкриття та експлуатації МБТ, в тому числі у частині забезпечення практичної реалізації можливості здійснення діяльності з постачання товарів на повітряні, водні або залізничні транспортні засоби комерційного призначення суб'єктами господарювання, що не мають наміру відкривати, утримувати та здійснювати господарську діяльність у МБТ в пунктах пропуску через державний кордон України.

Зазначені пропозиції, сформовані за результатами проведеного дослідження, свідчать про наявність штучних бар'єрів для вступу на ринок постачання товарів у режимі безмитної торгівлі на повітряні судна комерційного призначення, що здійснюють міжнародні рейси. Нині цю діяльність можуть провадити виключно суб'єкти – утримувачі МБТ [10].

Невід'ємним у сучасних умовах є залучення до обговорення та спільного вирішення питань, що належать до компетенції ДФС, не пов'язаних із діяльністю МБТ представників інститутів громадянського суспільства (далі – ІГС). Адже ІГС є соціальним механізмом, який відповідає людським і соціальним потребам та забезпечує вирішення життєво важливих суспільних проблем, сприяє покращенню життя людей, захисту інтересів різних соціальних груп; комунікативним механізмом, який надає людям можливість спілкуватися з однодумцями та проявляти себе; інтегративним механізмом, який об'єднує людей за їхніми інтересами, змінюючи і підтримуючи цю громаду, яка стає незамінним елементом під час прийняття публічно-правових рішень; ідеологічним механізмом, який сприяє підвищенню якості публічного управління завдяки забезпеченню прозорості та стабільності демократичних перетворень, зростанню довіри громадськості до державних органів тощо.

А тому з метою налагодження системного діалогу органів доходів і зборів із громадськістю, підвищення якості підготовки рішень з питань діяльності МБТ з урахуванням громадської думки, створення умов для участі громадян у розробленні проектів таких рішень представникам бізнесу МБТ необхідно брати активну участь в організації і проведенні ДФС консультацій із громадськістю з питань формування та реалізації державної політики.

На жаль, сьогодні представники Асоціації МБТ не делеговані від тих чи інших ІГС до складу Громадської ради при ДФС, що неодмінно сприяло б налагодженню системного діалогу органів доходів і зборів із громадськістю, підвищенню якості підготовки рішень з питань діяльності МБТ з урахуванням громадської думки, створенню

умов для участі громадян у розробленні проектів таких рішень.

Слід також додати, що не менш важливу роль, аніж співпраця ДФС з державними органами та інституціями, відіграє безпосередня взаємодія ДФС з утримувачами МБТ як бізнес-спільнотою. Про взаємодію із суб'єктами господарювання йдеться у ст. 562 МК України, де чітко визначено, що «органи доходів і зборів встановлюють та підтримують офіційні відносини консультативного характеру з суб'єктами господарювання [6]. Ці відносини включають в себе укладення меморандумів про взаєморозуміння з метою розвитку співробітництва, забезпечення участі зазначених осіб у вдосконаленні митного контролю та оптимізації методів роботи органів доходів і зборів». Безумовно, конструктивний діалог між ДФС та представниками Асоціації МБТ шляхом створення спільної робочої групи з вирішення нагальних питань та проведення регулярних зустрічей сприятиме вирішенню досліджуваної проблеми.

Окрім організації митного контролю пропуску громадян, товарів і транспортних засобів через державний кордон України особливої уваги у процесі відкриття та експлуатації МБТ заслуговують відносини суб'єктів господарювання з адміністраціями морських та авіаційних портів України, Укрзалізницею з питань використання державного майна як комерційних площ. А тому пропонуємо розглянути порядок отримання в строкове користування державного майна задля розміщення МБТ на прикладі діяльності Державного підприємства «Міжнародний аеропорт «БОРИСПІЛЬ» (далі – ДП «МА «БОРИСПІЛЬ»).

Так, нерухоме майно ДП «МА «БОРИСПІЛЬ» належить до державної власності, тому процедура передачі його в оренду регулюється Законом України «Про оренду державного та комунального майна» [11], покликаним забезпечити підвищення ефективності використання державного та комунального майна шляхом передачі його в оренду фізичним та юридичним особам. Відповідно до статті 5 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» орендодавцем нерухомого майна є Регіональне відділення Фонду державного майна України по Київській області.

При цьому ДП «МА «БОРИСПІЛЬ» встановлено відповідну процедуру роботи з потенційними орендарями:

1. Юридична або фізична особа, яка бажає отримати в строкове платне користування площу в аеропорту для здійснення господарської діяльності, повинна надіслати на адресу підприємства комерційну пропозицію разом із офіційним листом на ім'я Генерального директора ДП «МА «БОРИСПІЛЬ». Керівництво аеропорту розглядає таке звернення та надає відповідь щодо можливості або неможливості оренди. При цьому вра-

ховується декілька факторів, таких як наявність вільних комерційних площ, цільове використання майна, відповідність загальній концепції розміщення комерційних площ, затвердженій в аеропорту тощо.

2. У разі отримання позитивної відповіді щодо можливості оренди нерухомого майна потенційний орендар звертається до Регіонального відділення Фонду державного майна України по Київській області з ініціативою щодо укладання договору оренди. Подальші етапи укладення договору відбуваються згідно із зазначеним вище Законом.

3. Розмір орендної плати визначається на підставі Методики розрахунку орендної плати за державне майно та пропорції її розподілу, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 04 жовтня 1995 року № 786 [12].

Регіональним відділенням Фонду державного майна України може бути оголошено конкурс на право оренди нерухомого майна (якщо під час вивчення попиту на один об'єкт оренди надійшли дві або більше заяв про намір орендувати майно). Конкурс проводиться з використанням відкритості пропонування розміру орендної плати за принципом аукціону. Основним критерієм визначення переможця є найбільший розмір орендної плати при обов'язковому забезпеченні виконання основних та інших умов конкурсу.

За таких обставин успішність відкриття та експлуатації МБТ залежить у тому числі від оперативності і безсторонності роботи адміністрацій морських та авіаційних портів України, Укрзалізниці з питань використання державного майна і взаємодії з Фондом державного майна України.

Враховуючи той факт, що інфраструктурно МБТ базуються на об'єктах державної власності, задля раціонального використання активів держави в особі державних органів та/або державних підприємств нам видається можливою та ефективною співпраця суб'єктів господарювання та держави за принципом державно-приватного партнерства.

Так, механізм державно-приватного партнерства було введено у юридичну площину у 2010 році з прийняттям Закону України «Про державно-приватне партнерство» [13] (набув чинності 31 жовтня 2010 року), який визначає організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів з приватними партнерами та основні принципи державно-приватного партнерства на договірній основі.

Однак ринок проектів державно-приватного партнерства нині перебуває на стадії становлення. Водночас стала динаміка зростання кількості проектів, які реалізуються на умовах ДПП відповідно до статистичних даних Мінекономрозвитку, свідчить про підвищення зацікавленості як приватної, так і державної сторони у такій правовій формі.

Відповідно до частини першої статті 1 Закону України «Про державно-приватне партнерство»

державно-приватне партнерство – це співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами – підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами, та відповідає ознакам державно-приватного партнерства, визначеним цим Законом.

Незважаючи на досить розвинену законодавчу базу для реалізації проектів державно-приватного партнерства, яка загалом відповідає загальноприйнятим міжнародним стандартам з реалізації проектів державно-приватного партнерства, поточний стан розвитку інституційної бази в Україні залишається незадовільним. Відсутність досвіду успішної практики підготовки та реалізації проектів державно-приватного партнерства, а також відсутність відповідної координації державних органів, які задіяні у впровадженні таких проектів, нині можуть ускладнювати напруження портфелю успішно втілених проектів державно-приватного партнерства.

Водночас реалізація державно-приватного партнерства суб'єктів господарювання та держави на етапі відкриття та експлуатації МБТ (спільне використання інфраструктури тощо) неодмінно дозволить:

- подолати інфраструктурний дефіцит (особливо важливо для транзитних країн);
- розвивати публічні послуги, включаючи, але не обмежуючись, транспортні послуги – пасажироперевезення (аеропорти, морський і річковий транспорт, пасажирські термінали в морських портах);
- розвантаження бюджетів усіх рівнів, проекти державно-приватного партнерства передбачають залучення приватного капіталу, хоча не виключається пряме фінансування з бюджету частини проекту;
- поліпшення якості послуг;
- зниження (або утримання) вартості плати за послуги;
- скорочення відповідальності і ризиків публічного партнера у сфері надання послуг, яка є об'єктом державно-приватного партнерства; в процесі реалізації проекту державно-приватного партнерства частина ризиків переходить приватному партнеру, при цьому держава залишається відповідальною за надання послуги загалом.

Чинне в Україні законодавство надає можливість реалізувати проект на умовах механізму державно-приватного партнерства шляхом укладення низки договорів (концесія; управління майном;

спільна діяльність тощо). Варто наголосити, що сторони державно-приватного партнерства залишаються вільними у виборі інших форм для своєї співпраці за умови відповідності вибраного ними договору ознакам такого державно-приватного партнерства. Можливість сторін укласти змішаний договір з елементами різних договорів свідчить про гнучкість механізму державно-приватного партнерства та можливість взаємовигідного узгодження інтересів як державного, так і приватного партнерів з урахуванням особливостей та цілей кожного окремого.

І хоча поточна система законодавчого регулювання сфери державно-приватного партнерства в Україні характеризується низкою особливостей, які спричиняють певні складнощі у практичній реалізації проектів, нині здійснюється робота з удосконалення законодавства шляхом погодження із найкращими міжнародними напрацюваннями у сфері державно-приватного партнерства, що, серед іншого, приведе до поширення подібних проектів у митній галузі, у тому числі – під час відкриття та експлуатації МБТ.

Серед сучасних системних підходів в організації державного управління особлива роль відводиться інформаційно-комунікаційним аспектам. Вважається, що для побудови моделі державного управління важливою є концепція систем з інформаційним зворотним зв'язком. Цей підхід демонструє динаміку перетворення інформації на рішення, які у свою чергу, стають діями. При цьому необхідно приділяти більше уваги взаємозв'язкам складників таких систем, а не окремим частинам. У такому розумінні комунікація, ймовірно, розглядатиметься як засіб, з допомогою якого в єдине ціле поєднується організаційна діяльність, модифікується поведінка, здійснюються зміни, інформація набуває ефективності, реалізуються цілі [14].

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, як міжвідомча взаємодія, так і взаємодія бізнесу, громадянського суспільства та влади є необхідною умовою для забезпечення успішної та прозорої діяльності останніх у напрямі розвитку та ефективного функціонування МБТ. Лише за постійної взаємодії ці суб'єкти господарювання можуть якісно реалізовувати своє призначення. А налагодження партнерських відносин стає одним із найважливіших підходів у діяльності інституцій на шляху досягнення спільних цілей, запорукою важливих змін, ознакою демократичного суспільства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Данілеян С.А. Оподаткування діяльності магазинів безмитної торгівлі. *Фінансове право*. 2013. № 3. С. 169–173. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5141/1/Danieljan.pdf> (дата звернення: 06.07.2019).

2. Ремига Ю.С., Марчук В.Є., Градиський Ю.О. Віртуальний магазин безмитної торгівлі: чи можливо це в українських аеропортах? *Вісник ХНТУСГ*. 2016. Вип. 167. С. 73–80. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/wissn021/article/viewFile/109018/103951> (дата звернення: 10.06.2019).

3. Карпова В.В., Костяна О.В. Проблемні аспекти оподаткування та правового регулювання магазинів безмитної торгівлі в Україні. *Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (31 травня – 1 червня 2018 р.). С. 65–67. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/19278/1/тези_Карпова_Костяна%20%281%29%20Пробл.%20аспекти.pdf (дата звернення: 18.06.2019).

4. Молдован Е.С., Капітанець С.В. Окремі аспекти міжнародного досвіду здійснення безмитної торгівлі. *Сталій розвиток економіки*. 2019. № 1(42). С. 44–51.

5. Бержанір А.Л. Становлення взаємодії влади, бізнесу і суспільства в ринкових умовах. *Сталій розвиток економіки*. 2013. № 3(20). С. 18–21.

6. Митний кодекс України (від 13 березня 2012 року № 4495-VI). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 20.07.2019).

7. Про затвердження Порядку подання та розгляду заяв, надання, зупинення дії, анулювання дозволів на відкриття та експлуатацію магазину безмитної торгівлі та форми Заяви на відкриття та експлуатацію магазину безмитної торгівлі: Наказ Міністерства фінансів України від 08.06.2012 № 692. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1080-12> (дата звернення: 20.07.2019).

8. Реєстр підприємств, яким надано дозвіл на відкриття та експлуатацію магазину безмитної торгівлі. URL: http://sfs.gov.ua/data/material/000/057/94931/Reestr_MBT_23.05.2019_na_sayt_DFS.xls (дата звернення: 20.07.2019).

9. Про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 21.05.2014 № 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF> (дата звернення: 22.07.2019).

10. АМКУ схвалив пропозиції щодо спрощення процедури отримання дозволу на провадження діяльності з відкриття та експлуатації магазину безмитної торгівлі. URL: <http://www.amcu.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/134680> (дата звернення: 22.07.2019).

11. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 10.04.1992 № 2269-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-12> (дата звернення: 23.07.2019).

12. Про Методику розрахунку орендної плати за державне майно та пропорції її розподілу: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.10.1995 № 786. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/786-95-%D0%BF> (дата звернення: 23.07.2019).

13. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> (дата звернення: 25.07.2019).

14. Драгомирецька Н.М. Теоретичний аналіз комунікативної діяльності державного службовця: монографія. Одеса: Астропринт, 2005. 280 с.

REFERENCES:

1. Danilieian, S.A. (2013). Opodatkuvannia diialnosti mahazyniv bezmytnoi torhivli [Taxation of duty-free shops], *Finansove pravo – Finance law*, 3, 169–173. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5141/1/Danieljan.pdf> (accessed 16 July 2019).

2. Remyha, Yu.S., Marchuk, V.Ye. and Hradyskyj Yu.O. (2016). Virtualnyj mahazyn bezmytnoi torhivli: chy mozhlyvo tse v ukrainskykh aeroportakh? [Virtual Duty Free shop: is it possible at Ukrainian airports]. *Visnyk KhNTUSH – Bulletin KHNTUSG*, 167, 73–80. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/wissn021/article/viewFile/109018/103951> (accessed 10 June 2019).

3. Karpova, V.V. and Kostiana O.V. (2018). Problemni aspekty opodatkuvannia ta pravovoho rehulivannia mahazyniv bezmytnoi torhivli v Ukraini [Problematic aspects of taxation and legal regulation of duty-free shops in Ukraine]. *Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Ekonomichnyj rozvytok i spadschyna Semena Kuznetsia" – Proceedings of the International scientific and practical conference "Economic Development and Legacy of Seven Kuznets"*. (pp. 65–67). URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/19278/1/тези_Карпова_Костяна%20%281%29%20Пробл.%20аспекти.pdf (accessed 18 June 2019).

4. Moldovan, E.S. and Kapitanets, S.V. (2019), "Some aspects of international experience of duty-free trade implementation", *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 1(42), pp. 44–51.

5. Berzhanir, A.L. (2013), "Formation of interaction between government, business and society in market conditions", *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 3(20), pp. 18–21.

6. Verkhovna Rada Ukrainy (2012). *Mytnyi kodeks Ukrainy* [Customs code of Ukraine], dated 13.03.2012 no. 4495-17. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (accessed 20 July 2019).

7. Ministerstvo finansiv Ukrainy (2012), Pro zatverdzhennia Poriadku podannia ta rozhlidu zaiav, nadannia, zupynennia dii, anulivannia dozvoliv na vidkryttia ta ekspluatatsiiu mahazynu bezmytnoi torhivli ta formy Zaiavy na vidkryttia ta ekspluatatsiiu mahazynu bezmytnoi torhivli [About approval of the Procedure for submitting and reviewing applications, granting, suspending, revoking permits for opening and operating a duty-free shop and the form of an Application for opening and operating a duty-free shop], Nakaz dated 08.06.2012 no. 692, Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1080-12> (accessed 20 July 2019).

8. Reiestr pidpriemstv, yakym nadano dozvil na vidkryttia ta ekspluatatsiiu mahazynu bezmytnoi torhivli [Register of enterprises authorized to open and operate a duty-free shop], Available at: http://sfs.gov.ua/data/material/000/057/94931/Reestr_MBT_23.05.2019_na_sayt_DFS.xls (accessed 20 July 2019).

9. Kabinet Ministriv Ukrainy (2014), Pro Derzhavnu fiskalnu sluzhbu Ukrainy: Polozhennia [About the State Fiscal Service of Ukraine: Regulation], Postanova dated 21.05.2014 no. 236, Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF> (accessed 22 July 2019).

10. АМКУ схвалив пропозиції щодо спрощення процедури отримання дозволу на

provadzhenia diialnosti z vidkryttia ta ekspluatatsii mahazynu bezmytnoi torhivli [The ACU approved the proposals to simplify procedures for obtaining permission to engage in activities with the opening and operation of duty-free shop], Available at: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/134680> (accessed 22 July 2019).

11. Verkhovna Rada Ukrainy (1992), Pro orendu derzhavnoho ta komunalnoho maina [About the lease of state and communal property], Zakon Ukrainy dated 10.04.1992 no. 2269-XII, Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-12> (accessed 23 July 2019).

12. Kabinet Ministriv Ukrainy (1995), Pro Metodyku rozrakhunku orendnoi platy za derzhavne maino ta pro-

portsii yii rozpodilu [About the Methodology of calculating rent for state property and the proportions of its distribution], Postanova dated 04.10.1995 no. 786, Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/786-95-%D0%BF> (accessed 23 July 2019).

13. Verkhovna Rada Ukrainy (2010), Pro derzhavno-pryvatne partnerstvo [About public and private partnership], Zakon Ukrainy dated 01.07.2010 no. 2404-VI, Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> (accessed 25 July 2019).

14. Drahomyretska, N.M. (2005), Teoretychnyi analiz komunikatyvnoi diialnosti derzhavnoho sluzhbovtsia [Theoretical analysis of the communicative activity of a civil servant], monograph, Astroprynt, Odesa, Ukraine, 280 p. [in Ukrainian].

Kapitanets Svitlana

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Senior Researcher Fellow at the Department for the Improvement
of Counteraction to Customs Offenses
Research Center of Customs Affairs
of Research Institute Fiscal Policy
of National University of the State Fiscal Service of Ukraine

MEASURES OF LEGAL AND ORGANIZATIONAL PROVISION OF INTER-DEPARTMENTAL INTERACTION DURING THE CONTROL OF THE OPERATION OF DUTY-FREE SHOP

The purpose of the article. The long-term development of social and economic relations indicates, among other things, the need to create favourable conditions for expanding international trade, including duty-free through duty-free shops, since this is a promising area for the development of small and medium-sized businesses, despite the fact that the goods of the DFS have limited scope of use.

In view of the above, the purpose of our study is to identify the measures of legal and organizational support for interagency interaction in the control of the duty-free shops.

Methodology. General scientific and special research methods are used to obtain the result of the study: analysis and synthesis – to substantiate integration processes in the system of foreign economic relations; systematic – for determining measures of legal and organizational support of interdepartmental interaction during control over the duty-free shops; abstract and logical – when drawing conclusions.

Results. The study found that, in spite of the existing procedure, sometimes the existing departmental licensing procedures are opaque and complex, which creates obstacles for starting a business, including opening a DFS.

In this regard, it is established that improvements to the departmental information system will allow to: improve the issuance of permits for the opening and operation of DFS; reduce the time of receipt; speed up the exchange of information with the state border protection authorities; to limit the human factor and its influence in the provision of administrative services in order to minimize corruption risks; to bring the normative and legal acts of Ukraine in line with the legislation of Ukraine and international standards and practices that are in line with Ukraine's commitments in the field of European integration.

In order to establish a dialogue between DFS holders, customs, border guards and other interested parties, joint seminars, meetings, roundtables, etc. should be organized and conducted to resolve issues related to the operation of DFS in Ukraine, including with the involvement of international partners, experts and scientists.

In today's context, involvement in the discussion and co-ordination of issues within the purview of the SFS, unrelated to the DFS activities of civil society institutions, is essential.

Given the fact that DFSs are based on the infrastructural facilities for the rational use of state assets in the face of state bodies and / or state-owned enterprises, cooperation between economic entities and the state on the basis of public and private partnership is possible and effective.

Practical implication. The results of the study may be used by customs and other government bodies that control the economic activity of duty-free shops. Particularly noteworthy are the proposals on organizational and legal measures of interagency cooperation of the controlling bodies of the DFS bodies, as well as some thoughts on the implementation of the public and private partnership between business entities and the state at the stage of opening and operation of the DFS.

Value/originality. The authors argue in this article that both interdepartmental interaction and the interaction of business, civil society and government is a prerequisite for ensuring the successful and transparent activity of the latter in the direction of the development and efficient functioning of the DFS. It has also been established that these business entities can carry out their mission properly only with constant interaction. And establishing partnerships is one of the most important approaches in the activities of institutions towards achieving common goals, the key to important changes, and a hallmark of a democratic society.